Espanya, campiona del món. El cas Rubiales

written by Jesús Marauri | 31 d'August de 2023

El 20 d'agost del 2023, diumenge, la selecció femenina de futbol d'Espanya va aconseguir ser campiona del món a Sydney (Austràlia). Al partit de la final s'enfrontava a Anglaterra i va eixir victoriosa amb un resultat d'1-0, amb un gol aconseguit per la jugadora espanyola Olga Carmona.

Davant d'este fet celebratiu i l'actuació del Sr. Rubiales (president de la Reial Federació Espanyola de Futbol) s'ha escrit molt i, en gran mesura, en una mateixa direcció. Prenent esta realitat, voldria fer una anàlisi senzilla i profunda, basada en tres punts, de tot el que ha passat i el que succeirà, perquè el tema no s'ha acabat.

Primer punt. L'èxit esportiu i social aconseguit per les jugadores espanyoles. No sé si s'ha subratllat prou l'èxit que han aconseguit les noies del futbol, □□però valorant-ho en context, només queda dir: felicitats campiones i moltes gràcies pel que ens heu fet sentir (reconec que no sóc futboler). Esta reflexió hauria d'exaltar més el mèrit d'estes dones, però valga, per subratllar el seu èxit, dir que per guanyar el títol cada esportista ingressa 248.000 euros; tot i això, en el cas dels homes, els guanyadors s'endurien 400.000 euros. A més, el salari mínim anual d'un jugador de futbol de primera divisió és de 183,00 euros i el de les dones, de 16.000 euros. Estes poques dades

certifiquen el gran èxit de les campiones espanyoles (fonts de FutPro) i l'immens valor i mèrit de l'èxit assolit.

Segon punt. L'actuació del Sr. Rubiales amb la Sra. Hermoso en el lliurament dels trofeus. Fins i tot el mateix Sr. Rubiales ha demanat disculpes, i per això el veredicte és clar i contundent: va ser un acte abusiu i inoportú, impropi de la figura d'un president d'una federació de futbol en un acte oficial com el lliurament de medalles i copa. Res no pot justificar este acte: ni l'eufòria, ni la celebració, ni la relació entre estes dues persones…, ja que es tracta de dues persones amb perfils molt diferents: el Sr. Rubiales és l'ocupador de la Sra. Hermoso i, per per tant, hi ha una relació jeràrquica no igualitària.

Tercer punt. El tractament de l'acte del Sr. Rubiales sobre la Sra. Hermoso. En este tercer punt es pretenen analitzar dos conceptes clars per a saber si afecten o no l'actuació del Sr. Rubiales. D'una banda, l'acte del Sr. Rubiales s'ha de catalogar com a agressió sexual?; d'altra banda, hi va haver consentiment per part de la Sra. Hermoso?

Si s'acudeix a la legislació actual (Llei Orgànica 10/2022 i Llei Orgànica 4/2023) es considera agressió sexual "qualsevol acte que atempte contra la llibertat sexual d'una altra persona sense el seu consentiment" (article 178.1) i al punt 2 s'afegeix informació rellevant: "els actes de contingut sexual que es realitzen emprant violència, intimidació o abús d'una situació de superioritat o de vulnerabilitat de la víctima, així com els que s'executen sobre persones que es troben privades de sentit o de la situació mental de les quals s'abusés i els que es realitzen quan la víctima tinga anul·lada per qualsevol causa la seua voluntat". Es pot afirmar, segons estos plantejaments legals, que un bes a la boca és un "acte de contingut sexual" i, a més, que es produeix en una

“situació de superioritat o de vulnerabilitat de la víctima”.

Aclarit això, cal parlar del consentiment. Hi ha alguns temes que ens ajuden a comprendre este concepte:

1) La Llei Orgànica 10/2022 posa el consentiment al centre de les agressions sexuals, sent el propi consentiment el que discrimina si l’acte de contingut sexual és o no agressió sexual.

2) Per a aprofundir en el concepte es proposa l’exhaustiva investigació del professor Flecha al seu llibre La societat dialògica (2022). S’hi indica que “la investigació científica ja ha demostrat que el consentiment només es pot resoldre contemplant la globalitat dels actes comunicatius i no només els actes de parla” (43).

3) Els actes comunicatius amb suport de la parla tenen tres consideracions o matisos: actes locucionaris (informació clara), actes ilocucionaris (comprensió consensuada d’esta informació donada) i actes perlocucionaris (efecte o conseqüències de la informació clara i compresa en l’oient).

4) Sobre els contextos d’estos actes comunicatius són molt clares les paraules del professor Flecha: “*sí* significa *sí* en el context dels actes comunicatius dialògics, però *sí* no vol dir *sí* en el context dels actes comunicatius de poder. A diferència dels actes comunicatius de poder, els actes comunicatius dialògics estan lliures de violència: física, institucional o interactiva” (47). A la pàgina següent afegeix: “perquè un acte comunicatiu siga dialògic, ha d’estar lliure d’efectes perlocucionaris que no vulga una de les parts o totes dues” (48).

Amb estos aclariments queda clar que l’acte del Sr.

Rubiales es tracta d'una agressió sexual (encara que puga tindre un tractament penal molt diferent a una violació sexual, segons el Codi Penal als articles 178 i següents) i que independentment del consentiment de la Sra. Hermoso (del qual després es concreta més), la víctima es trobava en una situació d'inferioritat i vulnerabilitat en relació al Sr. Rubiales i, encara que haguera donat un sí, no seria en un context dialògic que assegure el consentiment. Però és que, a més, al comunicat de la pròpia Sra. Hermoso, s'explicita que no hi va haver este consentiment i que ella es va sentir "vulnerable, víctima d'una agressió i no respectada" i que l'acte del Sr. Rubiales "no li havia agradat".

En funció de tota la informació donada, es podria generalitzar que en situacions d'inferioritat jeràrquica el consentiment mai no està garantit, com també explica Ramón Flecha al seu llibre.

Fora del cas que s'ha analitzat, a la llum de tot allò que s'ha explicat, i que podria generalitzar-se a casos similars, es podria establir com a criteri clar el tema del consentiment i la seua complicada conformitat en situacions d'inferioritat. En tot cas, i és el que realment importa: felicitats campiones i jo també estic amb Jenni Hermoso.